

זעוממוקו שז מקרא

דברי עומק
בכרשת השכוע ובמועדיו

אחרי מות
ה'תשפ"ד

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל:

leshem895@gmail.com

לעומקו של מקרא אחרי מות

ה'. כי נתחייבו כליה למקום כבר קודם לכן, והרי הם נחשבים כבר כמתים. אלא שהאריך להם אפו עד כאן, לראות האם יחזרו בהם אם לאו. ומשהקריבו אש זרה אשר לא צוה אותם, מצא בעל חוב לגבות את חובו, שנראה כי עדיין לכם גס בהקריבם אש זרה אשר לא צוה אותם. וכפי שפירש בעה"ט בשמיני קרי ביה אשר צוה אותם: לא! ולכן נכתב בלשון עתיד, כאמרו שעתידים הם למות על שהציצו בשכינה. וגם כאן נאמר בקרבנתם לפני ה'. שבקרבנתם לפני ה' הרי זה גם מעין הצצה ללא רשות בשכינה הק', שהתקרבו עד אשר חזו כביכול את פניו, שנא' לפני ה', ונאמר כי לא יראני האדם וחי.

***

בקרבנתם לפני יהוה ונקמתו. מפרש אור החיים הק': בקרבנתם לפני ה' פירוש שנתקרבו לפני אור העליון בחיבת הקודש ובזה מתו, והוא סוד הנשיקה שבה מתים הצדיקים, והנה הם שוים למיתת כל הצדיקים, אלא שהפרש הוא שהצדיקים

אַתְרֵי מוֹת

וַיִּדְבֹּר ה' אֶל-מֹשֶׁה אַתְרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן בְּקִרְבָּנְתֶם לִפְנֵי יְהוָה וַיָּמָתוּ.
(טז, א')

אַתְרֵי מוֹת וגו' וַיָּמָתוּ.

יש ליתן טעם, מדוע חזר וכפל וַיָּמָתוּ. עוד יש ליתן טעם אָמְרוּ וַיָּמָתוּ בלשון עתיד עם וו' ההיפוך ההופכו לעבר, והרי יכול לומר וַיָּמָתוּ.

ויובן הדבר על פי מה שפירש רש"י בפר' משפטים (כד פס' יא) על הפסוק וְאֶל-אַצִּילֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁלַח יְדוֹ וַיַּחֲזוּ אֶת-הָאֱלֹקִים וַיֵּאכְלוּ וַיִּשָּׂתּוּ ופירש רש"י שם שמוסב המקרא על נדב ואביהו שהציצו בשכינה הק' בלב גס מתוך אכילה ושתיה, ונתחייבו כליה למקום, והמתין להם עד עתה. וכאמרם ז"ל (מדרש רבה תולדות סז, ירושלמי פ"ה) מֵאֲרִיף אִפְיָה וְגַבִּי דִּילִיָּה. [כלומר מאריך אפו, עד אשר יגבה את שלון]. לכן חזר הכתוב ואמר וַיָּמָתוּ, ליתן טעם מדוע מתו בקרבנתם לפני

לעומקו של מקרא אחרי מות

בהשפלתו, ישפיל, שמשפל משלל
ההשפל, וכשישפיל בהערת עצמו,
ולא עצמו, ישפיל, שהמשפל משפל
משפיל, בלתי משפל מהשפל,
והשפילו למשפילים ביחוד, השפלתו
בסוד נשמה לנשמתו, ואז מותריו
היו עטרי מלכים וכסאם, וכי יש
חיים לחיים שעליהם אמר משה
ובחרת בחיים, בית המודעת, ושוללת
חיים הנשמתים בהרגש הפללי,
ויברך ברוך אלקים חיים אשר סגל
סגלה זו לסגלתו.

עד כאן דברי האוה"ח הק'.

ולעומקו של מקרא, יבוארו דבריו:

ואודיע למתבונן למי שתבונה בו
אסיף לו דעה, בענין השפעת החכמה
ממקור השכל הנעלם. בפנימיות
השפלת המשפל. המשפל הוא האדם
וההשכלה היא הורדת שפע החכמה מן
הפנימיות שהיא מקור החכמה. וזאת
אודיע, שהשפלת ההשפל תשפיל
ההשפלות, שהשפעת החכמה היא כפי
מה שיוצאת אל הפועל לכל אחד לפי
ההשפל שלו, והיא תשפיל תשפיע
אליו מן הפנימיות רק בדרך של
השתלשלות דרך ההשפלות, דרך מה

הנשיקה מתקרבת להם ואלו הם
נתקרבו לה, והוא אומרו בקרבתם
לפני ה'.

ואומרו וימותו בתוספות וא"ו, רמז
הכתוב הפלות חיבת הצדיקים, שהגם
שהיו מרגישים במיתתם לא נמנעו
מקרוב לדביקות נעימות עריבות
ידידות חביבות השיקות מתיקות עד
כלות נפשותם מהם והבן.

ולכשתרבה בחינה זו בפנימיותו תגעל
הנפש את הבשר ויצתה מעמה ושבה
אל בית אביה.

***

פירוש אוה"ח הק' בעניין

השפלת המשפל

ומעתה ממשיך אוה"ח הק' במאמר
סתום אודות המושכלות, בענין השפעת
החכמה ממקור השכל הנעלם ויבוארו
דבריו בס"ד לעומקו של מקרא. וזה
לשונו: ואודיע למתבונן בפנימיות
השפלת המשפל, שהשפלת ההשפל
תשפיל ההשפלות, וההשפלות,

לעומקו של מקרא אחרי מות

החכמה לאדם המושכל תהיה **בְּסוּד**
נְשִׂמָה לְנִשְׁמָתוֹ. כעין השתלשלות דרך
סולם נשמתו.

כאשר החלק העליון שבנשמת האדם
הנקראת נשמה לנשמה, מגיעה לדרגה
העליונה שבעולם האצילות שגם היא
נקראת נשמה לנשמה, שכן באדם
נקראת נשמה לנשמה בשם **יחידה**, וגם
בעולמות פנימיות מקור החכמה נקראת
נשמה לנשמה, **יחידה**, והוא במקום
הכתר העליון שבאצילות. והחלק
הנשמתי המחבר את שאר חלקי הנפש-
רוח-נשמה עם הנשמה לנשמה היא
הנקראת בשם **חיה**. וכך הסולם
הנשמתי הוא בעל חמישה שלבים:
נפש-רוח-נשמה-חיה-יחידה. ובמקום
האצילות הנקראת גם היא נשמה
לנשמה, **שם נפגשים יחידתו של אדם**
עם יחידו של עולם. **נְאֻז מוֹתָרְיוֹ** הם
כל השגותיו בחכמה המושכלת, ישפיעו
לתלמידים לדורות וכן **יְהִי עֲטָרִי**
מְלָכִים כפי שאמרו מאן מלכי רבנו,
נְכֻסָאָם, אשר יהיה נכון ומכוון לכסא
הכבוד, וידעו הַמוֹתָר שיש מעבר לחיים
החולפים **כִּי יֵשׁ חַיִּים לְחַיִּים** בבחינת
נשמה לנשמה שהיא **היחידה**, היא
דרגת החיים העליונה של האדם שם

שיכול האדם לקבל לפי דרגתו.
וּבְהִשְׁפָּל בְּהִשְׁפָּלְתוֹ, ובקבלו מן
החכמה לפי מה שיכול שְׁכָלוֹ לקבל,
יִשְׁפָּל, יגיע לדרגת הבנה **שִׁמְשִׁפָּל**
מְשַׁלֵּל הַשְּׁפָל, שהאדם שהוא
הַמְשַׁפָּל, הוא **מְשַׁלֵּל הַשְּׁפָל**, ואינו
יכול לקבל את החכמה כפי שהיא
בפנימיות, **וּכְשִׁינְשִׁפִּיל בְּהִעָרַת עֲצָמוֹ**,
וְלֹא עֲצָמוֹ, וגם כשיתבונן לקבל את
החכמה מהפנימיות על ידי שיעיר את
עצמו לכך ויעלה בעמל התורה לדרגת
ההתבוננות, ואפילו **וְלֹא עֲצָמוֹ**, וגם לא
על ידי עצמו אלא אפילו בגילוי רוח
הקדש וכד', **יִשְׁפָּל**, יבין בדעתו
שֶׁהַמְשַׁפָּל היא החכמה המתקבלת
בדעתו של האדם, **מְשַׁפָּל מְשַׁפָּל**,
מושפע רק בדרך של השתלשלות,
מְשַׁפָּל מְשַׁפָּל, ומְשַׁפָּל מְשַׁפָּל, **בְּלִתֵּי**
מְשַׁפָּל מְהִשְׁפָּל, ואף לא ממקור
החכמה בעצמו, שהוא **הַשְּׁפָל** הנעלם
מכל רעיון, ללא ההשתלשלות.

אך לעומת זאת, והיה **וְהִשְׁפִּילוֹ**,
הקב"ה ישכילו וישפיע על המקבל
ממקור החכמה מפנימיות ההשכלה, רק
לְמִשְׁפָּלִים בְּיַחֲדָה, למבינים
ולמתבוננים ביחוד השם. אזי
הִשְׁפָּלְתוֹ השפעת החכמה מפנימיות

לעומקו של מקרא אחרי מות

ובסגולה זו יסגל לעם סגולה להתקרב ולהגיע לדרגה נפלאה זו, ככתוב **בְּקִרְבָּתְכֶם לִפְנֵי יְהוָה**. קירבת חיי נצח השוללת כל מושכל גשמי, קירבת הרוח והנשמה אל עולם ההויה אשר ברוחו ובנשמתו יאמר האדם: אליו **אֶהְמֶיהָ**.

ולסיכום דברי אוה"ח הק', לעומקו של מקרא ועל דרך הצח, כן יהיה שיר השתלשלות הספירות של המתקרב לעבודתו ית':

אֶל מְקוֹם רוּם
הַחֹלֶם הַנְּכֹסֵף
שֵׁם אֶהְיֶה
לְעַת נְאֻסָּף
מֵאֲדָנֵי הַהֲנִיחָה
לִךְ אֶהְמֶיהָ

***

**עוד לעניין סמיכות אחרי מות
לעניין עבודת יום הכפורים**

עוד יש ליתן טעם ומדוע נסמך אַחֲרֵי מוֹת וגו' וַיָּמָתוּ, לענין עבודת יום הכפורים. ויש לומר שהראה המקום

שורש נשמתו נאצלת מן האצילות **שְׁעָלֵיהֶם אָמַר מְלֶשֶׁה וּבְחֶרֶת בְּחַיִּים, בֵּית הַמּוֹדַעַת, בְּבִי"ת הַיְדִיעָה, בְּהַחַיִּים הָאֲמִיתִיִּים** והנצחיים, היא ב"ת של "בראשית חכמתך הסתומה", תחילה וראש לל"ב נתיבות חכמה.

והשְׁפָלְתוֹ זו תהיה שוֹלְלֵת חַיִּים הַנְּשָׁטִיּוּם אשר הם משתנים לפי המשתנים, ומשתנים לפי המשתנים, בערך ההתאמה בין הנצח והחולף. [וכפירוש נְשָׁטִיוֹנוֹת בפירוש אוה"ח פרשת פנחס וכביאור לעומקו של מקרא שם] אשר הם החיים הַנְּשָׁטִיּוּם הם חיי החומר והגשם בהתאמה עם חיי הנשמה בְּהַרְגֵשׁ הַפְּלִי, של כלליות העולם והבריאה המורכבים גם הם מגשם ורוח, אשר שם אין מקום להשכלה הנצחית הנרצית, כאומרו וְהַשְׁפָּלְתוֹ זו תהיה שוֹלְלֵת חַיִּים הַנְּשָׁטִיּוּם, אלא הַשְׁפָּלְתוֹ זו בהשתלשלות של נשמה לנשמה, תהיה לחיים הנצחיים. ובהגיעו לדרגה עליונה זו יהלל וַיְבָרֵךְ בְּרוּךְ אֱלֹקִים חַיִּים אֲשֶׁר סָגַל סָגְלָה זו לְסָגְלָתוֹ. לעם סגולה.

לעומקו של מקרא אחרי מות

ועוד י"ל, שלכן הסמיך הכתוב את אחרי מות לתזריע מצורע, שתורת האדם מלידתו לתקן נגעיו ופגמיו, ואם לאו מצורע חשוב כמת, ובזאת יבוא אהרון אל הקדש. **לתקן ביום הכיפורים מחשבה דיבור ומעשה.** שלידת האדם נובעת ממקור המחשבה, ותורת המצורע ממקור הדיבור ומיתת בני אהרון ממקור המעשה, וסמיך ליה **בזאת** יבוא אהרון אל הקדש לתקן ג' קומות האלו של האדם. שנאמר **בזאת** יבוא אהרון אל הקדש. ב-**זא"ת** ר"ת מחשבה דיבור ומעשה. כיצד: ז' כנגד זכרון, הוא המחשבה, א' כנגד אמירה הוא הדיבור, ת' כנגד המעשה שכן ת' בגימ' עש"ה כ"ה. אשר על כן, יום הכיפורים הוא תיקון **המעשה** ע"י ריבוי הקרבנות ושפיכת הדם אל היסוד והקטרת הקטרת לפני ולפנים וכו', והוא גם כנגד בחינת הדיבור, שבו מתוודה הכהן הגדול על חטאיו ועל חטאי ביתו וכל עם ישראל, ואשר על כן עיקר המצווה בו היא הוידוי, וכן הוא כנגד **המחשבה**, שמצות היום בתשובה. ועיקר התשובה היא בהרהור תשובה. ולכן יום זה מקשר בין ראש השנה שהוא יום הזיכרון והוא כנגד המחשבה, ובין חג הסוכות שהוא כנגד

ברוך הוא כוחו של יום הכיפורים לתקן מעיקרא נשמות התועים. ולכן הסמיך מיתת נדב ואביהו ליום הכיפורים, להורות על תיקון הנפטרים ואמר **ולא ימות לעוה"ב, כדרך שלא מתו בניו לעוה"ב כי יום הכיפורים מכפר.** וכאן רמז על **ספרי המתים** הפתוחים ביום הכיפורים **כספרם של החיים.**

ועוד יש לומר דליכא מילתא דלא רמיזא באורייתא,
וכאן רמז הפסוק למה שאמרו חז"ל במדרש תנחומא (וישלה ב) על הפסוק (יואל ב,יא) פִּי גְדוֹל יוֹם ה' וְנוֹרָא מְאֹד וּמִי יִכְלִיבוּ, זֶה יוֹם הַכְּפוּרִים שָׁבוּ סְפָרֵי חַיִּים וְסְפָרֵי מֵתִים נִחְתָּמִים. לכן הסמיך הכתוב את **וימתו לעבודת יום הכפורים,** לומר **שספרי המתים נחתמים בו.**

ועל דרך הצח, בקרבנתם לפני ה' ה' ה' וימתו, שם ה' מוטעם בטיפחא והיא כעין **הפסקה קלה,** וכך יקרא: בקרבנתם לפני ה', וימותו. **שבמותם** הגיעו לדרגה עליונה של קירבה לה', **כטפח** לפני כסא הכבוד, **לקיים** ו**תמסרהו מעט מאלהים וכבוד והדר** **תעטרהו.**

לעומקו של מקרא אחרי מות

כיצד בַּעַזְיָן הם 172 שמות השם: שמות **ע"ב** היוצאים מג' פסוקים ויסע ויבא ויט (שמות יד יט-כא), שם **מ"ב** (אשר עליו מיוסד "אנא בכח"), עם ו' אותיות בשכמל"ו [שהם ר"ת ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] ושם **ב"ן**. [שהוא גימטריה של יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה], הוא השם השולט בעולם העשייה. ובכוחם של שמות אלו להגן ולכפר על הבא ליטהר. וכשמחברים שמות אלו יחד: **עב, מב, ו, בן**, הם בגימטריה 172 שהם בגימטריה **בענ"ן**. והיינו מה שכתוב, **בַּעַזְיָן** ארְאָה על-הפְּתָרַת.

ועל דרך הרמז בגימטריה הוא מספר **קע"ב**. לקיים **עק"ב** אשר שמע אברהם בקולי.

***

וְהַשְׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגֹּרֶל
לְעֻזָּאֵל יַעֲמַד-תָּי לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר
עָלָיו לְשַׁלַּח אֹתוֹ לְעֻזָּאֵל הַמְדַבֵּרָה
(טז, י')

המעשה כשם שדיבור הוא הממצע בין מחשבה ומעשה, כיום כפור הממצע בין ראש השנה לסוכות.

***

פִּי בַּעַזְיָן אַרְאָה על-הפְּתָרַת
(טז, ב)

יש ליתן טעם לְאָמְרוֹ בַּעַזְיָן ומה המיוחד דווקא **בַּעַזְיָן** שבזה אמר **פִּי בַּעַזְיָן אַרְאָה על-הפְּתָרַת**.

לפשוטו של מקרא יכוון הכתוב **לענן הקטורת** אשר על הכפורת, כבפסוק יג' וַנִּתֵּן אֶת-הַקְּטֹרֶת על-הָאֵשׁ לִפְנֵי ה' וְכִסָּה עֲנַן הַקְּטֹרֶת אֶת-הַפְּתָרַת אֲשֶׁר על-הָעֲזוֹת וְלֹא יָמוּת.

ולעומקו של מקרא ועל דרך הסוד **יש לומר** שמסר לו את השמות הקדושים שהם בגימטריה **בַּעַזְיָן** שבהם נראה הקב"ה כביכול על הכפרת.

לעומקו של מקרא אחרי מות

איש עתי וארץ גזרה

וְשַׁלַּח בְּיַד-אִישׁ עֵתִי הַמְדַבֵּרָה:
וְנִשְׂא הַשְּׁעִיר עָלָיו אֶת-כָּל-עֲוֹנוֹתָם
אֶל אֶרֶץ גְּזֵרָה
(טז, כא-כב')

אַרְצֵי גְזֵרָה. תרגם אונקלוס לַאַרְעָא
דְּלֵא יִתְבָּא. ארץ שלא נתישבה.

ויש להבין שייכות התרגום דְּלֵא יִתְבָּא
ל אֶרֶץ גְּזֵרָה.

ולעומקו של מקרא יש לפרש
כמובא במסכת ברכות (לא.): מאי
בְּאֶרֶץ לֹא עֵבֶר בָּהּ אִישׁ וְלֹא יָשָׁב אֲדָם
שָׁם (ירמיהו ב, ו'), אם לא עבר כיצד
ישב, אלא לומר לך כל מקום שגזר
עליו אדם הראשון לישוב נתישבה.
וכל מקום שלא גזר עליו לישוב לא
נתישבה.

וכאמרם, כל מקום אשר גזר עליו לא
לישוב, לא נתישבה.

והיינו ארץ גזירה, ארץ שגזר עליה
אדם הראשון לא לישוב. להיות מדבר.

יש ליתן טעם מדוע הדגישה התורה
יַעֲמַד-תִּי והרי לכאורה יַעֲמַד סגי ליה,
וממילא אני יודע שהוא תי.

ומפירוש רש"י עולה שבאמרו תי
הדגישה הכתוב כי שליחותו למיתה.

ואם כן יש לשאול, מה הוא
שהדגישה התורה שהשעיר יַעֲמַד-תִּי
דווקא לפני ה'.

ולעומקו של מקרא יש לומר
ששליחתו למיתה היא הנותנת חיים
לשולחיו וגם אלה שבחיייהם קרויים
מתים, יקראו מעתה חיים על ידי
שליחתו של השעיר למיתה.

ומה שהדגישה התורה שהשעיר
יעמד חי לפני ה', שעמידתו חי לפני ה'
לפני מיתתו, נותנת חיות לשולחיו
לעמוד חיים לפני ה' גם לאחר מיתתו.

***

לעומקו של מקרא אחרי מות

צוארך. ומאי כאשר תריד, נוטריקון
כאשר תראהו יורד. וביום הכיפורים
אין ליעקב ירידה אלא רק עלייה.
שנאמר (טז, כד) **וַעֲשֵׂה אֶת-עֲלֹתוֹ
וְאֶת-עֲלֹת הַעֵם. אֵל תִּקְרִי עֲלֹתוֹ** אלא
עלייתו, ואל תקרי וְאֶת עֲלֹת הַעֵם אלא
ואת עליית העם.

ואשר על כן נאמר איש עתי. פרט
לפשוט שהוא מוכן ומזומן לכך, הרי
לעומקו של מקרא היא העת
המיוחדת לגאולתנו ופדות נפשנו,
שאין ישראל נגאלין אלא בתשובה.

ועל דרך הרמז, ירמוז איש עתי
למלך המשיח, בעת המיוחדת, וישלח
את השעיר אל ארץ גזירה, שם
יתגזרו וישתברו עצמותיו, שכן נצטוינו
למנות עלינו מלך, להכרית זרעו של
עמלק, ולבנות בית מקדשנו בב"א.

ועל דרך המוסר, ירמוז איש עתי
לשאלה ששואלים אדם בשמים לעת
פקודה, (שבת לא). האם "קבעת
עתים לתורה".

וצריך להבין מה היא התביעה
הזאת של קביעת עתים לתורה. אם

וזה שתרגם אונקלוס **אַל אֶרֶץ גְּזֵרָה.
לְאַרְעָא דְלָא יִתְבָּא.**

ועוד יש לומר לעומקו של מקרא
שהמילה יתבא שהובאה באונקלוס
לתרגום של ישוב, יכולה להתפרש גם
כלשון תשובה וגם כלשון שיבה.
והשעיר המשתלח ירמוז לעשו
הרשע, שנגזר עליו שלא ישוב, ולא
יתישב ביישובו של יעקב. אלא
בארץ שעיר.

וזה שנאמר בו **וילך אל ארץ מפני
יעקב אחיו** (בראשית לו, ו'). מאי וילך
אל ארץ, אל ארץ גזרה, אל ארץ
שנגזר עליו לילך **ולישב שם**, ולא
לישב כאן.

וזה סוד השעיר המשתלח, הוא
עשו, אשר בכל יום כיפור משתלח
מחדש אל ארץ גזרה, מפני יעקב,
וישראל ישכון לבטח בתשובה.
שנאמר **וישב יעקב**. והוא גם לשון
ישוב וגם לשון תשובה.

ועל ידי כך לא תתקיים בעשו
ברכת יצחק לעולם. שהרי יצחק ברכו
והיה כאשר תריד ופרקת עולו מעל

לעומקו של מקרא אחרי מות

ללימוד כוונתו היה צריך לשאול האם למדת. אלא הוא העניין של איש עתי. ועל דרך המוסר ייאמר:

האם היית מוכן ומזומן ללימוד, או בכל עת שנזדמנת למדת. שגם זה הוא מעשה גדול, וקיבול שכרו בצדו ודאי. אך לאין ערוך הוא הלימוד שאדם קובע לו זמן, ומיחל ומצפה לאותו הזמן מתי יבוא לידי ואקיימנו, וכן מובא בנדרים (ח.) אמר רב גידל אמר רב האומר אשכים ואשנה פרק זה אשנה מסכתא זו נדר גדול נדר לאלהי ישראל. ועל זה עיקר שכרו שמצפה ומיחל מתי יבוא לידי וקיימנו.

ללימוד כוונתו היה צריך לשאול האם למדת. אלא הוא העניין של איש עתי. ועל דרך המוסר ייאמר:

האם היית מוכן ומזומן ללימוד, או בכל עת שנזדמנת למדת. שגם זה הוא מעשה גדול, וקיבול שכרו בצדו ודאי. אך לאין ערוך הוא הלימוד שאדם קובע לו זמן, ומיחל ומצפה לאותו הזמן מתי יבוא לידי ואקיימנו, וכן מובא בנדרים (ח.) אמר רב גידל אמר רב האומר אשכים ואשנה פרק זה אשנה מסכתא זו נדר גדול נדר לאלהי ישראל. ועל זה עיקר שכרו שמצפה ומיחל מתי יבוא לידי וקיימנו.

***

ואף כי ילמד שעה ביום, אם ייחל כל אותו היום לאותה שעה, עליו נאמר יש קונה עולמו בשעה אחת, שקנה עולמו להיות איש עתי המזומן לתורה שניתנה במדבר, ובזה לשלח את השעיר הוא עשו לעזאזל ולעומתו לחיים טובים את עם ישראל

עוד ירמוז איש עתי להכנה למצווה. וכמובא ברש"י המוכן לכך מיום אתמול.

יש ליתן טעם מדוע אמר ועשה ולא והקריב. ויובהר על דרך אל תקרי, וכנ"ל: אל תקרי עֲלֶתוֹ אלא עלייתו, ואל תקרי עֲלֶת הָעָם אלא עליית העם. ושייך בזה לשון עשייה. שמעולם העשייה הוא עולה ומעלה את העם לעולם היצירה ומשם לעולם הבריאה ומשם לעולם

ואף כי ילמד שעה ביום, אם ייחל כל אותו היום לאותה שעה, עליו נאמר יש קונה עולמו בשעה אחת, שקנה עולמו להיות איש עתי המזומן לתורה שניתנה במדבר, ובזה לשלח את השעיר הוא עשו לעזאזל ולעומתו לחיים טובים את עם ישראל

עוד ירמוז איש עתי להכנה למצווה. וכמובא ברש"י המוכן לכך מיום אתמול.

לעומקו של מקרא אחרי מות

ובטרם יזהירנו הכתוב על פרשת איסור העריות ותועבותיהם **המרחקות** אותנו מקרבת אלהים, ילמדנו הכתוב סדר העבודה הנרצית אל ה' בהקרבת הקרבנות פתח אהל מועד, המחזקת אותנו בקרבת אלקים לי טוב. ואיסור ההקרבה לשעירים הם השדים וכו' שזו היא ההרחקה היותר גדולה מן השכינה. ויכלול בזה איסורים נוספים המאוסים, המרחיקים מעבודת ה' כגון איסור אכילת דם ונבלות וטרפות. ואע"פ שאכילת דם מטבעה מאוסה היא, יזהירנו הכתוב עליהן בסמיכות עם העריות, בכדי ללמדנו על העריות אשר נפש האדם מחמדתן, **שיהיו לנגד עיניו כמיאוס אכילת דם ונבלות וטרפות.** ולכן צריך להתגבר ביותר, כפי שצוינו להתגבר על תאוות אכילת הדם המאוסה ממילא. ופירש"י במסכת מגילה (לא.) שעל כן קורים ביו"כ בעריות, שמי שיש עבירות בידו יפרוש מהן לפי שהעריות עבירה מצויה שנפשו של אדם מחמדתן ויצרו תוקפו. ועל כן יסיר כל ענין המרחקו מקרבת אלקים, ולכן הוסמכו פרשיות אלו, יו"כ קרבנות, עריות. **לְקָרֵב הַמִּקְרָב וּלְהַרְחִיק הַמִּרְחָק.**

***

האצילות. שם מקור הרחמים ומשם מתכפרים לו כל עוונותיו. ואשר על כן נאמר בעלייתם **וְכִפֵּר בַעֲדוֹ וּבַעֲדֵי הָעָם.**

***

**לעניין סמיכות הפרשיות
יום כפור- קרבנות-אכילת דם-
עריות**

**וְהִיְתָה-זֹאת לְכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְכַפֵּר
עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל-חַטָּאתָם אֶחַת
בַּשָּׁנָה וְעָשׂוּ כַאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-
מֹשֶׁה: (טז, לד')**
**וְאִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן-הַגֵּר
הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר יֹאכַל כָּל-דָּם
(טז, לד')**

יש ליתן טעם מדוע הפסיק בין עבודת יום הכפורים ובין פרשת עריות בענין הבאת הקרבנות אל פתח אהל מועד, ואיסור אכילת דם ונבלות וטרפות, ומה ענין הסמיכויות הללו.

ולעומקו של מקרא יש לומר שלמדנו הקב"ה סדר ההתקרבות הנרצית. כענין סדר עבודת יום הכפורים.

לעומקו של מקרא אחרי מות

מעלה באיש למטה, מעלה באיש למעלה. לאלופו של עולם. כן כאן כביכול דם יחשב לאיש ההוא, כשם שדם מאוס הוא לאיש למטה, כן מאוס קרבן זה לפני ה', לפני האיש למעלה, כביכול, הנקרא איש מלחמה ה' שמו.

***

וְאִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן-הַגֵּר
הֵגֵר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר יֹאכַל כָּל-דָּם
וְנִתְּמִי פָנָי בְּנַפְשׁוֹ הַאֲכִלֹת אֶת-הַדָּם
וְהִכְרַתִּי אֹתָהּ מִקֶּרֶב עַמָּהּ:

יש ליתן טעם מדוע פתח באיש וסיים בנפש.

וי"ל שהאוכל דם ירד מדרגת איש אלקי לדרגת נפש בהמית. כי הנפש בדם היא. ונתן נפש תחת נפש. לכן כתיב וְאִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן-הַגֵּר וְנִתְּמִי פָנָי בְּנַפְשׁוֹ הַאֲכִלֹת.

***

אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
יִשְׁחַט שׂוֹר אוּ-כֶשֶׁב אוּ-עֵז בַּמַּחֲנֶה
אוּ אֲשֶׁר יִשְׁחַט מַחוּץ לַמַּחֲנֶה:
{ד} וְאֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא
הִבִּיאוּ לְהִקְרִיב קִרְבָּן לַיהוָה לְפָנָי
מִשָּׁפֵן יְהוָה דָּם יַחֲשִׁיב לְאִישׁ הַהוּא
דָּם שָׁפָךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מִקֶּרֶב
עַמּוֹ: (י"ז, ג-ד).

יש ליתן טעם מדוע כפל הכתוב איש איש.

ובשימת לב, יש שני ענינים בפסוק. הא' אשר ישחט במחנה והב' אשר ישחט מחוץ למחנה. וכנגדן אמר איש, איש. וכעין זה לקמן איש איש מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר אֲשֶׁר יִגּוֹר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר יַעֲלֶה עֲלָהּ אוּ זָבַח. אמר איש איש, אחד כנגד איש מבית ישראל, ואחד כנגד ומן הגר אשר יגור אתכם.

או כלך לדרך זו, כיון שנאמר לקמן דם יחשב לאיש ההוא, ונכרת האיש ההוא, אמר כאן איש איש.

או כלך לדרך זו, כדאמר בסוטה איש איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל.

לעומקו של מקרא אחרי מות

יש ליתן טעם מדוע הדגיש הכתוב אשר אני מביא אתכם שמה. ויובן כפירוש רש"י בפסוק זה: כמעשה ארץ מצרים. מגיד שמעשיהם של מצריים ושל כנעניים מקולקלים מכל האומות, ואותו מקום שישבו בו ישראל מקולקל מן הכל (ת"כ פרק יג, ה.): אשר אני מביא אתכם שמה. מגיד שאותן עממין שכבשו ישראל מקולקלים יותר מכולם.

וכאומרו: אע"פ שאני מביא אתכם שמה למקום של המקולקלים שבאומות, לא תלמדו מהם ובחוקותיהם לא תלכו. ואע"פ שבכל מקום אתם אסורים וגדורים בעריות, שְׁמָה תהיו גדורים ביותר, שלא תקיא הארץ אתכם כאשר קאה את הגוי וכו'. ולפי זה יש לומר שהתיבה שְׁמָה משרתת לפנייה ולאחריי. אשר אני מביא אתכם שְׁמָה, שְׁמָה לא תעשו.

ועוד יש לומר, אשר אני מביא אתכם שמה, שבזה קשר כל עניני העריות לעבודת יום הכפורים.

וכנאמר בדברים [פרק יב פסוק יא] הֲיָה מְקוֹם אֲשֶׁר יִבְסַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ

דִּבַּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם
אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם (יח, ב')

פסוק זה הוא מעין הקדמה של התורה לפרשת איסור העריות. ולכאורה אין בו כל רמז לעריות. ומדוע פתח במלים אני ה' אלקיכם. אלא לומר לנו שחטא העריות מנתק את האדם מבוראו, כפי שיעץ בלעם לבלק: אלהיהם של אלו שונא זימה. ולכן העריות בכרת, שהעובר עליהן לא רק מתרחק מקרבת אלקים אלא אף מנתק את נפשו מלהיות קשורה לכסא הכבוד. לכן ציוה, אני ה' אלקיכם. היזהרו לא להתנתק מאלוקותי וממלכותי עליכם.

***

כְּמַעֲשֵׂה אֶרֶץ-מִצְרַיִם אֲשֶׁר
יִשְׁבַּתְתֶּם-בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ וְכַמַּעֲשֵׂה
אֶרֶץ-כְּנָעַן אֲשֶׁר אֲנִי מְבִיא אֶתְכֶם
שְׁמָה לֹא תַעֲשׂוּ וּבַחֲקֹתֵיהֶם לֹא
תִלְכוּ: (יח, ג')

לעומקו של מקרא אחרי מות

מינייה וּשְׁמַרְתֶּם אֶת-חֻקְתַּי וְחִזַּר וְאָמַר
בְּמָה שִׁפְתַח וְאֶת-מִשְׁפָּטַי וְגו'.

וְאִשֶּׁר עַל כֵּן יֵשׁ לוֹמַר שִׁפְסוּק רֵאשׁוֹן
יִדְבַר בְּדֶרֶךְ שֶׁל תְּנַאֵי. וְתַתּוֹסֵף בּו
הַמִּילָה אִם. אִם אֵת מִשְׁפָּטֵי תַעֲשׂוּ,
שֶׁהֵם בְּדֶרֶךְ הַהִבְנָה, הֵרִי יִתֵּן לָכֶם הַדְּבַר
הַזֶּה כַּח לְשִׁמּוֹר גַּם אֵת הַחֻקִּים אִשֶּׁר
הֵם מֵעֵבֶר לַהֲבִנָּה, וְאִשֶּׁר שֶׁכָּל אָדָם לֹא
יִשׁוֹרֵם. וְלִכֵּן שִׁינָה הַכְּתוּב גַּם בְּשֵׁם
הַשֵּׁם בֵּין שְׁנֵי הַפְּסוּקִים. שְׁבַתְחִילָה
(פס' ד') אָמַר אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם,
וְלִבְסוּף בְּפְסוּק ה' אָמַר רַק אֲנִי יְהוָה.
וְכֹאמְרוֹ: אִם. אִם אֵת מִשְׁפָּטֵי תַעֲשׂוּ,
שֶׁהֵם בְּדֶרֶךְ הַהִבְנָה, הֵרִי יִתֵּן לָכֶם הַדְּבַר
הַזֶּה כַּח לְשִׁמּוֹר גַּם אֵת הַחֻקִּים אִשֶּׁר
הֵם מֵעֵבֶר לַהֲבִנָּה, כִּנ"ל, וְאִזּו תִּזְכּוּ
לְלַכֵּת בֵּהֶם כְּסוּמָא הַהוּלֵךְ בְּבִטְחָה
בְּשִׁבְלִים נְעִלְמִים. וְאִהִיָּה לָכֶם הָאוֹר
הַמְאִיר וְהַמּוֹבִיל אֶתְכֶם בְּשִׁבְלִים
נְעִלְמִים אֵלּוּ. וְזֶה הַחֲסֵד אִשֶּׁר אַעֲשֶׂה
עִמְכֶם. וְלִכֵּן יִתְחַבֵּר שֵׁם הַחֲסֵד הוּי' הַ
ב"ה, עִם הַדֶּרֶךְ הַנְּעִלְמַת, שֶׁהִיא הַנְּהַגַת
הַדִּין עִם עוֹשֵׂי הַמִּשְׁפָּט, שְׂאִז גַּם הַדִּין
יִיִּהְיֶה לְרַחֲמִים. לִכֵּן נֹאמַר אֲנִי ה'
אֱלֹקֵיכֶם.

לְשִׁפְן שְׁמוֹ שֵׁם, שְׁמָה תְּבִיאוּ אֵת כָּל
אֲשֶׁר אֲנִי מְצִוָּה אֶתְכֶם עוֹלְמֵיכֶם
וְנִבְחֵיכֶם מֵעֲשֻׁרְתֵיכֶם וְתִרְמַת יְדְכֶם וְכֹל
מִבְּסַר נְדָרֵיכֶם אֲשֶׁר תִּדְרוּ לַיהוָה:
וְכֹאמְרוֹ: שְׁמָה תְּבִיאוּ וְלִכֵּן שְׁמָה לֹא
תַעֲשׂוּ.

***

לְלַכֵּת בְּהֶם וְחֵי בָהֶם

אֶת-מִשְׁפָּטֵי תַעֲשׂוּ וְאֶת-חֻקְתַּי
תִּשְׁמְרוּ לְלַכֵּת בָּהֶם אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם (יח, ד'), וּשְׁמַרְתֶּם אֶת-
חֻקְתַּי וְאֶת-מִשְׁפָּטֵי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה
אִתְּם הָאָדָם וְחֵי בָהֶם אֲנִי יְהוָה
(יח, ה').

יֵשׁ לִיתֵן טַעַם מְדוּעַ בְּפְסוּק ד' אָמַר
אֶת-מִשְׁפָּטֵי וְאֶת-חֻקְתַּי, וּבְפְסוּק ה'
שֶׁלֹּא חֲרִיו הַפֶּךְ הַסֵּדֵר וְאָמַר אֶת-חֻקְתַּי
וְאֶת-מִשְׁפָּטֵי.

וּבְבִיאוֹר הַדְּבָרִים י"ל שֶׁהַתְּחִיל
בְּמִשְׁפָּטֵי הֵם הַמִּשְׁפָּטִים אִשֶּׁר
מִתְּשִׁיבִים עַל הַדַּעַת, וְהַמְּשִׁיךְ בְּחֻקְתַּי
הֵם הַחֻקִּים אִשֶּׁר לֹא יוֹבְנוּ בְּשִׁכֵּל
אֲנוּשׁ. וְאַחַר כֵּךְ הַמְּשִׁיךְ עִם מַה דְּסִלִּיק

לעומקו של מקרא אחרי מות

על דרך הפשט נתי בָּהֶם כוונתו וחי האדם בהם במצוות. שעל ידי המצוות זוכה לטובה בעוה"ז ובעוה"ב. בעוה"ז כדברי הרמב"ן כי הדינים נתנו לחיי האדם בישוב המדינות ושלום האדם ושלא יזיק איש את רעהו.

ובעוה"ב כפירוש רש"י כאן: וחי בהם. לעולם הבא, שאם תאמר בעולם הזה, והלא סופו הוא מת: אני ה'. נאמן לשלם שכר.

ועל דרך הדרש כוונתו כעין מה שפירש האוה"ח הק' על פסוק ד' וְאֵת חֻקֵי תִשְׁמְרוּ לְלֶקֶת בָּהֶם וכאלו אמר ללכת אני ה' בהם.

ויהיה ערך הפסוק כך: וְשִׁמְרֶתֶם אֶת-חֻקֵי ה' וְאֵת מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר יִצְוֶה אֶתְכֶם וְעַל יְדֵי כֵךְ הַקִּב"ה שהוא חי העולמים יהיה נְתִי בָּהֶם בעושי המצוה. ולכן שינה הכתוב מרבים ליחיד. שהרבים הם עושי המצוה והיחיד הוא יחידו של עולם ההולך בתוך כל אחד ואחד מעושי המצוה.

ועל דרך הרמז, כאן גילה הכתוב כוונת חז"ל באמרם הליכות עולם לו. אל תקרי הליכות אלא הלכות.

וכן, לבסוף פתח בחוקים ושמרתם את חוקתי, לומר שאם אכן תשמרו את חוקתי הם החוקים הנעלמים מְשַׁקְלָכֶם, להיות לכם דרך החיים, אזי אני ה' אעשה את האדם לא עפר מן האדמה אלא חי ממשפטי התורה, שהם החיים הנצחיים שאינם ברי חלוף. זה שאמר ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, אני ה'. שאהיה לכם רחמים גמורים ללא דין כלל, ותהיה הווייתכם כהוויית משפטי התורה וחי בהם לעולם. ולפי זה וחי קאי אאדם. וחי האדם בהם, בחוקי ובמשפטי.

ובשימת לב, בתחילה אמר בלשון רבים ובלשון נוכח את משפטי תעשו, ולבסוף אמר בלשון יחיד ובלשון נסתר ואת משפטי אשר יעשה. בתחילה אמר ללכת בהם, ולבסוף אמר וחי בהם.

ולעומקו של מקרא יש לומר, וחי בהם, קאי אקב"ה. ובהם קאי אבני אדם.

וכן יאמר:

לעומקו של מקרא אחרי מות

וכן בפרשתנו: אם ישמרו ויגדרו עצמם מן העריות, לא תקיא הארץ אותם, ואז ידעו שיכולתי להביאם ולנטעם על אדמתם, וממילא ידעו כי חי אני לעולם. כי מי שיכול חי.

ושמא יש לומר שזה כוונתו כשאמר **ואולם**. ואולם חי אני. שאמנם אני חי וקיים גם ללא בריותי. אך מכיון שאין מלך בלא עם, מצפה אני שתמליכוני עליכם, ותחיוני בדבריכם. וזה שפירשו החייתני בדבריך. ולפי זה יובן הפירוש של **וחי בהם**. וחי הקב"ה בהם **בישראל**, בהם ועל ידי מצוותיהם.

ועוד יש לומר, שבתחילה אמר אמר **ללכת בהם** וחזר ואמר בפסוק שלאחריו **וחי בהם**. ובאונקלוס **להלכה** בהון. ורמז בתרגומו **ללכת** מלשון **הלכה**. כאומר הליכות עולם לו, אל תקרי הליכות אלא הלכות. אם הלכות בהם וחי בהם. זה שפירש"י לעולם הבא. הליכות עולם לו.

ועוד יש לומר, כנאמר ביהושע, פסוק אחד אומר **וילך** יהושע בלילה ההוא בתוך העם, ופסוק אחד אומר **וילך**

שבדרך הפשט יתכוון תנא דבי אליהו **לאדם**. שאם הוא שונה הלכות בכל יום, הרי יש לו עוה"ב. שנאמר הליכות - עולם לו.

ולעומקו של מקרא יתכוון מאמר זה **להקב"ה השוכן באדם**. ולזה רמזו שני הפסוקים הבאים כאחד בזה אחר זה: **השונה הלכות - יחידו של עולם לו ובשבילו. לכן נאמר הליכות-עולם לו.**

וכן פירושו כאן:

אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֶתֶם הָאֲדָם וְחַי פְּקָהִים
הקב"ה חַי פְּקָהִים, בבניו, השומרים **לְלֶכֶת פְּקָהִים**, במשפטיו.

והוא על דרך "תנו עוז לאלהים". **ובהם** יהיה הפירוש **על ידי** בני ישראל. שהם נותנים כביכול חיות בעולמו של הקב"ה. על דרך אומרם ז"ל על הפסוק **וְאֹלָם חַי אֲנִי** [במדבר פרשת שלח, יד, כא] וכפי שפירשו פסוק זה בברכות (לב) **החייתני בדבריך**. וכפירוש הרב סעדיה גאון בצד הגליון שם, **שמת אינו יכול, וחי יכול**. זה שענה לו הקב"ה למשה, **החייתני בדבריך**. עתה יראו הגויים שאני יכול להביאכם, וממילא ידעו שאני חי וקיים לעולם.

לעומקו של מקרא אחרי מות

ארבע לשונות של גילוי ערוה ותיקונן בארבע לשונות של גאולה

מצינו ארבע לשונות של גילוי ערוה: **תועבה, זמה, חסד ותבל.**

תועבה לשון ריחוק ומיאוס ושיקוץ בכל עניין, והוא כולל כל העריות שהם בד"כ בין שני בני אדם.

זמה כתרגומו עצת חטאין, והיא התועבה הנעשית בד"כ בין שניים ויותר, כגון הוא ואשה הוא ובתה, ולכן קרא לזה עצת חטאין שנועצים יחדיו לעבירה. ולכן לשון זה לא שייכת בבהמה כי אין עמה עצת חטאין. אלא בין בני אדם.

חסד הוא בין אח ואחות,

תבל הוא לשון תועבה בין אדם ובהמה וכן בין אב וכלתו. ונקראת תבל לשון בלבול וקְלִילָה שמבלבל זרע האדם בבהמה, וזרע האב עם זרע הבן. ולשון זאת גם לבהמה וגם לכלתו, לומר שעושים מעשה בהמה.

וארבע לשונות גילוי ערוה אלו הם מצד **הקליפה והגלות**. שהם כמעשה ארץ מצרים. וכנגדן נקט הכתוב ארבע לשונות של גאולה, שהם נחלתנו,

יהושע בלילה ההוא בתוך העמק, וחז"ל צירפו שני הפסוקים **ואמרו שלן בעומקה של הלכה**. כמובא בתוספות מגילה ג. ד"ה **וילן יהושע בלילה ההוא בתוך העמק**. לא כתיב בהאי קרא כן אלא כשצר על יריחו כתיב **וילן בלילה ההוא בתוך העמק** וכשצר על העי כתיב **וילך בלילה ההוא בתוך העמק** ודרך הש"ס בדרשה הוא לקצר הפסוקים ולערבם יחד. כגון **וילך וילן**. כן כאן **ללכת בהם וחי בהם**. ללכת ישראל בהם בתורה ובמצוות, וחי בהם הקב"ה בלומדי התורה ובמקיימי מצוותיה.

ועל דרך הסוד, וחי בהם הם שני שמות של ע"ב שמות היוצאים מן הפסוקים ויסע ויבא ויט, וכן **הלך ילך**, גם הם מע"ב שמות הנ"ל. והם המלאכים **ההולכים ומלווים** לו לאדם ההולך בדרך ההלכות והמצוות. והם נרמזים בפסוקים הנ"ל, **לְלֶכֶת בְּהֵם, וְחַי בְּהֵם**.

ועל דרך הציח, אומר הקב"ה כביכול, אם הִלְכֹתִי הֵם הִלְיִכֹתִי, חַי הֵם חַיִּי. שנאמר לְלֶכֶת בְּהֵם, וְחַי בְּהֵם.

לעומקו של מקרא אחרי מות

השכינה הקדושה הצרורה כביכול במיצרי הטומאה. ותבל כנגד ל"ב נתיבות חכמה בהם נברא העולם. ועוד שתבל הוא כינוי למלוא העולם, תבל ויושבי בה, אשר במעשה התבל ח"ו האדם יכול להחריב את התבל כולה. **ומכח השוכן אתם בתוך טומאותם**, יש תקוה לצאת ממיצרי הטומאה והקליפה דרך ארבע לשונות של גאולה, שבהם רמוזים משמות ע"ב: והו, יצל, יחו, בתוספת השם הק' א-ל: והו בלשון והוצאתי, יצל בלשון והצלתי, אל בלשון וגאלתי יחו בלשון ולקחתי.

ונרמז בנביא ישעיהו פרק סג פס' ט' **כָּכָל צָרְתֶם לוֹ צָר וּמְלֹאךְ פְּנֵיו הוֹשִׁיעֶם בְּאֶהְבְּתוֹ וּבְחַמְלָתוֹ הוּא גֹאֲלֶם וַיִּנְטְלֶם וַיִּנְשָׂאֵם כָּל יְמֵי עוֹלָם**. שהקב"ה נמצא אתם בצרתם, והוא מיצר עמהם, וינטלם מתוך הטומאה וינשאם כל ימי עולם. ומדוע, כי באהבתו ובחמלתו הוא גאלם.

ובשימת לב, בפסוק הנ"ל, **כָּכָל צָרְתֶם לוֹ צָר**, קריא לו וכתוב לא. קריא לו **כָּכָל צָרְתֶם לוֹ**, וכתוב לא **בכל צרתם לא צר**. והוא כנגד הסתר

ופדות נפשנו. ובהם הוציאנו הקב"ה ממצרים ממיצרי הטומאה. והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי.

ונרמז בכתוב, **כמעשה ארץ מצרים לא תעשו**. וכל העובר על העריות באחת מלשונות התועבה, כאילו מבטל אחת מלשונות הגאולה ומחזיר עצמו ואת הכלל כולו למיצרי הטומאה של הגלות.

ואשר על כן, לולא מקרא מפורש לא היינו יכולים לצאת מן הטומאה לטהרה ומגלות לגאולה. שהכתוב אומר **השוכן אתם בתוך טומאותם**. ומצינו שהשכין הקב"ה כביכול אף את שמות הקדש בתוך לשונות הטומאה, כדי שיוציאנו מהם במהרה ויגאלנו יחדיו. ועל זה חיבר הפייטן בזמירות שבת [מנהגים] יְשִׁיב לֹא נֶאֱמַר, כִּי אִם וְשָׁב וְקִבֵּץ. שהוא כביכול נפדה אתנו מתוך הצרות של הטומאה והגלות. והרי דבר פלא הוא שהשמות הקדושים רמוזים בשמות התועבות אותן שנה ה', לקיים "השוכן אתם בתוך טומאותם". והוא כדי שיפדנו מהם במהרה. והם שמות ע"ב במילה תועבה, ושם הקדוש מ"ה במילה זמה, ספירת החסד במילה חסד, והיא כנגד אנה בכח גדולת ימינך תתיר צרורה, שגדולת ימין הקב"ה תתיר את

לעומקו של מקרא אחרי מות

**וּמִזְרַעְךָ לֹא-תִתֵּן לְהַעֲבִיר לְמַלְאָךְ
וְלֹא תַחֲלֵל אֶת-שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי
יְהוָה (יח, כא).**

להעביר למולך הוא סוג עבודה זרה ולכאורה הוא עניין חדש ואינו קשור לעריות. אלא יש לדייק, שאמר **ומזרעך, בוו' החיבור**. ורצה לומר שכל הנטמא בעריות כאילו העביר מזרעו למולך, וכל המעביר מזרעו למולך כאילו טמאו בעריות. ולכן סיים ולא תחלל את שם אלקיך. כי העובר עליהם מחלל שם השם האמור להקרא עליו ועל זרעו. ולכן אמר אני ה'. אני ה' בסתר, אני ה' בגלוי. זה שאמר רבי יוחנן בן ברוקא [אבות ד, ד] **כָּל הַמְּחַלֵּל שֵׁם שָׁמַיִם בְּסֵתֵר גִּפְרַעִין מִמֶּנּוּ בְּגֵלוּי.**

ועוד י"ל, שלכן נקט בהעברה למולך שהיא רק אחת מהעבודות הזרות שיש בעולם, כי נקט כאן זרעך. כשם שחילל הזרע בעריות, כן חילל הזרע במולך. וכשם שחילל הזרע במולך בגלוי, שכן המולך הוא העברת הילדים בין מדורות אש והיא בגלוי, אף עריות שהן כשריפת אש, אף אם יעבור עליהם בסתר, יפרעו ממנו בגלוי. וכמאמרו של ר' יוחנן בן ברוקא [אבות ד, ד] **כָּל**

פנים. שנאמר ואמר **ביום ההוא הלא על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה**. (דברים, וילך, לא פס' יז-יח) **וְאָמַר בְּיוֹם הַהוּא הֲלֵא עַל-כִּי-אֵין אֱלֹהִי בְּקִרְבִּי מִצְאוֹנִי הִרְעוֹת הָאֵלֶּה: וְאָנֹכִי הִסְתַּר אֶסְתִּיר פְּנֵי בְּיוֹם הַהוּא וגו'.** ויאמר כך כי יהיה הסתר פנים, וזה שכתוב **ואנכי הסתר אסתיר פני וגו'.** לכן כתיב ב-**לא**. אך באמת אהיה אשר אהיה, אנכי אהיה עמם בכל צרה, וזה שקוראים ב-**לו**. **בכל צרתם לו צר**. ונרמז כנ"ל בארבע לשונות של גאולה היוצאים מתוך לשונות של הסתר פנים.

ולכן בליל הסדר, בחג הגאולה, תקנו ארבע כוסות לגלות את הכיסוי, בבחינת נכנס יין יצא סוד, והם כנגד ארבע לשונות של גאולה אשר בהם אל מסתתר בשפירר חביון, השכל הנעלם מכל רעיון, עילת העילות מוכתר בכתר עליון, מתגלה ביפי הדרו בליל ט"ו אשר בו נפתחים שמים עליונים וכל העם הרואים את הקולות, כתר יתנו לפודנו מכל צרותנו.

לעומקו של מקרא אחרי מות

המשתלחים בארץ, וכביכול מראה להם כי הארץ היא המשלחת אותם, היא המקיאה אותם. ולכן כתב בנסתר, ותקיא הארץ את יושביה.

ועוד יש לומר, על דרך המוסר, כאשר אתם באמונתכם, תראו ותוכחו כי אני הוא המשלח את אויביכם. אבל ברוב התיעוב תסור ההשגחה ולא יזכו לראותה, כי תרחק מהמתעיבים. ויגראה להם כי הארץ היא המקיאה אותם. ולכן נאמר כאשר קאה את הגוי.

ועוד יש לעיין מדוע אמר קאה. בלשון קל. היה לו לומר בלשון הפעיל הקיאה. ויש לומר שלא רצה הכתוב להזכיר שם שמים עליהם, ולכן חסר מהתיבה הקיאה את שמו הק' י-ה, וכתב קאה. וכן הוא אומר ולא תגעל נפשי אתכם. (לקמן פרק כו, פס' יא'). שלא יזכר שמי על ההגעלה ועל ההקאה. אבל יודעי שמו ית' יודעים מי הוא המשלח, ומה עשה המשתלח.

ועל דרך הצח יש לומר שהתועבות באות ממדת הגאווה, ולכן אמר קאה כאומרו כאשר גאה. שהאות "ק" והאות "ג" מתחלפות במוצא הפה.

***

הַמְחַלֵּל שֵׁם שָׁמַיִם בְּסֵתֶר גִּפְרַעִין מִמְּנוּ בְּגֹלֵי. וכשם שנאמר אני ה' נאמן להיפרע, כן ייאמר אני ה' נאמן לשלם שכר לשבים בכל לבם.

***

אל-תִּטְמְאוּ בְּכָל-אֱלֹהִי כִּי בְּכָל-אֱלֹהִי נִטְמְאוּ הַגּוֹלִים אֲשֶׁר-אָנֹכִי מְשַׁלַּח מִפְּנֵיכֶם: {כה} וַתִּטְמֵא הָאָרֶץ וַאֲפָקֵד עֲוֹנָה עָלֶיהָ וַתִּקַּא הָאָרֶץ אֶת-יֹשְׁבֵיהָ: (יה, כד'-כה').

יש לשאול, מדוע בתחילה תלה בו יתברך את המשתלחים באמרו: אשר אני משלח. ולאחריו אמר ותקיא הארץ את יושביה. תלה את המשתלחים בארץ. שכביכול הארץ, היא המשלחת.

ולעומקו של מקרא יש לומר, כי כאשר מדבר הכתוב אל ישראל מאמינים בני מאמינים, ויודעים מי הוא המשלח, שאין עוד מלבדו, תלה בו את המשתלחים. אֲשֶׁר אָנֹכִי מְשַׁלַּח מִפְּנֵיכֶם. אבל כאשר מזכיר הכתוב את הגויים, אשר כופרים בטובתו של מקום, ואינם מאמינים בהשגחתו ית', תלה

לעומקו של מקרא אחרי מות

לשון חסרון. כמו שנאמר במלחמת הנקמה של פנחס "ולא נפקד ממנו איש". (במדבר לא, מט). ולעתים ישמשו שניהם יחדיו **במובנם הכפול**. מלשון זכרון ומלשון חסרון. וכן כאן ואפקד עונה עליה ופירושו, עוונה נזכר לפני ואינו מתוקן אלא לוקה בחסר, וחסרון זה נזכר לפני.

***

וּתְקַא הָאָרֶץ אֶת-יִשְׁבִּיָּהּ. מידה כנגד מידה. הארץ תקיא ממעיה, את כל המטמאים אשר באו ממעיה, על אשר טמאו מעיהן של נשות חבריהם, ובהמותיהם. ואשר על כן ידע האדם כי אחריות הבריאה עליו, לתקן חטא קדמון של האדמה ופריה, ואז תכיר לו האדמה טובה ויתקיים בו **נִתַּן וְשָׁמָּה לְעַם עֲלֵיהָ**.

***

{כז} **כִּי אֶת-כָּל-הַתּוֹעֵבֹת הָאֵל עָשׂוּ אֲנָשֵׁי-הָאָרֶץ אֲשֶׁר לְפָנֶיכֶם וַתִּטְמָא הָאָרֶץ**: (יח, כז)
אמר התועבת האל ולא האלה, שהאות "ה" החסרה כביכול מהתיבה האלה

וַתִּטְמָא הָאָרֶץ וַאֲפָקֵד עֲוֹנָה עָלֶיהָ וַתִּקַּא הָאָרֶץ אֶת-יִשְׁבִּיָּהּ. (יח, כה). יש לשאול, אם אדם חטא הארץ מה חטאה, שהוצרך הכתוב לומר **וַאֲפָקֵד עֲוֹנָה עָלֶיהָ**.

ולעומקו של מקרא יש לומר שעוונה הוא העוון הראשון אשר במקום עץ פרי עשתה עץ עושה פרי, והורידה בדרגא אחת את הבריאה בפריה. והמעיסה מכבוד השם והתגלותו בבריאה. ואשר על כן האדם שהוא פרי בטנה של האדמה, צריך לתקן חטאה ולהרבות כבוד השם בבריאה בפריה ורביה על דרך התורה והמצוה. **כאדם המתקן מעשי אבותיו**. וכל זמן שיש תקון מצד האדם בפריה ורביה, גם הארץ זוכה בתיקון זה כי סוף סוף האדם הוא פרי בטנה. אך כאשר האדם פרוץ בפריה ורביה, נפקדת גם היא על עוונה שהרי לא באה על תיקונה, ולכן היא צריכה להקיא את יושביה שלא השכילו לתקן עוון פריה, כי בזה נפקד עוונה.

ויש לעיין בלשון הפקידה. שלשון פקידה הוא גם לשון זכרון כנאמר וה' פקד את שרה, וכן תקנו בראש חדש לומר ויפקד ויזכר, ופקידה היא גם

לעומקו של מקרא אחרי מות

וכפר בעיקר וכפר בתחיית המתים ושט את הבכורה, ואשר על כן הזהירנו הכתוב כנ"ל: אל-תטמאו בְּכָל-אֵלֶּה כִּי בְּכָל-אֵלֶּה נְטַמְאוּ הַגּוֹלִים אֲשֶׁר-אָנִי מְשַׁלְּחִם מִפְּנֵיכֶם.

***

**וּשְׁמַרְתֶּם אֶת-מִשְׁמַרְתֵּי לְבַבְתִּי
עֲשׂוֹת מַחְקוֹת הַתּוֹעֵבוֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ
לְפָנֵיכֶם וְלֹא תִטְמְאוּ בָהֶם אֲנִי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם (יה, ל')**

יש לעיין מדוע אמר מחקות התועבות. מדוע יקראו התועבות **חֲקוֹת**. הרי הן הפכן של החוקות. ובשים לב למעייין יש לומר כי כשם שהחוקות הן מצוות אשר אין בהם טעם ואין השכל מכילים ואינם ברי הבנה כלל, כי כך חקק הבורא יתברך, **כֵּן הוּא בַעֲבִירוֹת** של העריות, אין השכל סובלן ואין תבונה פְּהִמָּה, והם מתנהגים כבהמה, שאין בה תבונה, על מה תהיה חמדה זאת אשר מרחקת את האדם מבוראו. והוא מוסר גדול לאדם לבל יתן לנפשו מנוחה, ולבל ישקוט מצפונו, ולבל ישמע ליצרו המפתהו שיסכים שכלו

מורה על השגחת השם והם כביכול הסירו מעליהם את השגחתו ית'.

ועוד יש לומר, שנקט הכתוב במלה **הָאֵל** ולא **הָאֱלֹהִים**, שהמלה **אל** תורה על לשון תוקף וחוזק וגם לשון שם שמים. לפי הפשט כוונתו כאן לתוקף וחוזק, שכביכול אומרים בתקיפות גאוותם. אך דרך הדרש **האל** נכתב כשם השם וכאומרו שבין התועבות שעשו אמרו: אֲדַמָּה לעליון. והוא אותיות אֲדַמָּה. ואין לך גאווה גדולה מזו. שעפר מן האֲדַמָּה אומר אֲדַמָּה לעליון. וכי יש לך עפר שיאמר שהוא ידמה לשמים ושמי השמים. כן בענינינו, את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ מגאותם שאומרים אדמה לא-ל, לעליון. לכן בא הכתוב להראות סיאובם ואומר **נִמְקָא הָאָרֶץ אֶת-יִשְׂרָאֵל**.

ועוד יש לדייק על דרך הצח: באומרו כִּי אֶת-כָּל-הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵל עֲשׂוּ, ירמוז למעשיו של **עֲשׂוּ**, ביום מכרו את בכורתו ליעקב, כדאמר ר' יוחנן [בבא בתרא טז:]: אמר רבי יוחנן חמש עבירות עבר אותו רשע באותו היום בא על נערה מאורסה והרג את הנפש

לעומקו של מקרא אחרי מות

במיוחד לבלתי עשות מחקות התועבות אשר לפניכם, ולכן אני מזהירכם על כך ועשיתם משמרת למשמרתי ופירש"י להזהיר בית דין על כך, וצריך השתדלות מיוחדת לעשות משמרת למשמרתי, ועל זה עיקר קיבול השכר, שנאמר אני ה' אלקיכם.

***

להפטרות אחרי מות

[מנהגים רבים יש בענייני ההפטרות של אחרי מות קדושים כאשר הם נפרדים. המנהג הרווח: **בפרשת אחרי מות** לקרוא למנהג האשכנזים בעמוס ט' **הָלוֹא כִּבְנֵי כְּשִׂיִּים אַתֶּם לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** [כמבואר לקמן], ולמנהג הספרדים ביחזקאל כ"ב **הַתְּשֻׁפֹּט הַתְּשֻׁפֹּט** [יתבאר בפרשה הבאה פרשת קדושים, שבה היא ההפטרות למנהג האשכנזים].

פסוקי ההפטרות:

בנביא עמוס פרק ט' פסוקים ז'-ט"ו
 {ז} **הָלוֹא כִּבְנֵי כְּשִׂיִּים אַתֶּם לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נָאִם יְהוָה הָלוֹא אֶת יִשְׂרָאֵל הִעֲלִיתִי מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּפְלִשְׁתִּיִּים מִכַּפְתּוֹר וְאַרְם מִקִּיר:** {ח} הִנֵּה עֵינֵי אֲדֹנָי

עם תאוותו. וידע כי אין בהם תבונה ואין שכל בם, ולכן ירחיק כל מחשבה המפתה אותו להתרחק מבוראו, ולהסכים עם התועבה, כי היא כעין **חוקה של היצר הרע** אשר אין בו תבונת אנוש. לכן אמר **לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת מַחְקוֹת הַתּוֹעֵבֹת.**

ואמר אני ה' אלקיכם, כשם שאין לך רשות להרהר אחרי חוקותי, כן אין לך להרהר אחרי חוקות היצר הרע, אלא בדברי תורה ובזה להכניע היצר. שהרי בראתי יצר הרע, ובראתי לו תורה תבלין. ואשר על כן אמר **אני ה' אלקיכם אשר ציויתוך להרהר בדברי תורה** ובכך להתגבר על חוקות היצר הרע.

***

לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת מַחְקוֹת הַתּוֹעֵבֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לְפָנֶיכֶם וְגו' (יח, ל')

אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לְפָנֶיכֶם. לכאורה פשט הדברים **לפניכם**, לפני שהגעתם למקום הזה. ולעומקו של מקרא יש לומר, **לפניכם ממש.** שהתועבות נעשות לנגד עיניכם, ובזה אתם צריכים להתחזק

לעומקו של מקרא אחרי מות

מפרש המלבי"ם: אחר שניבא פורעניות, **סיים הנביא עמוס את ספרו בדברי הנחומין**, [ושבח לעם ישראל]. ואומר **אתם מיוחדים לי כבני כושיים** שהם מצויינים וניכרים תמיד ומיוחדים לאבותיהם ע"י שחרות עורם, שהגם שיגלו ויתערבו בין עמים אחרים, בל יתערבו עמהם. כן אתם הגם שתגלו ותתערבו בין העמים תמיד תהיו ניכרים כי **אתם לי**.

[לא כן פלשתים וארם כשהעליתם מכפתור ומקיר הרי בגלותם התערבו עם העמים והתבטלו בתוכם ולא היו עוד פלשתים וארמים רק כפתורים ואנשי קיר] **וממשיך הנביא לדבר מענייני הגאולה**

{יא} ביום ההוא אקים את ספת דויד הנפלת ונגדרתי את פריציהו וקרטיוו אקים ובניתיה פימי עולם:

מפרש רש"י ביום ההוא. אחרי בא עליהם כל אלה יבא יום ההוא המוכן לגאולה ובו אקים סוכת דוד הנופלת, יהונתן תרגם מלכותא דבית דוד: **ועוד ידבר מענייני הגאולה העתידה:** {יג} הנה ימים באים נאם יהנה נגש חורש בקצר ודרה ענבים במלשה הנרע והטיפו הקרים עסיס וכל הגבעות תתמוגגנה:

אלקים בממלכה הסטאה והשמדתי אתה מעל פני האדמה אפס פי לא השמיד אשמיד את בית יעקב נאם יהנה: {ט} פי הנה אנכי מצנה והנעוטי בכל הגוים את בית ישראל כאשר יזוע בכברה ולא יפול צור ארץ: {י} בתרב ימותו כל סטאי עמי האמרים לא תגיש ומקדים בעדינו הרעה: {יא} ביום ההוא אקים את ספת דויד הנפלת ונגדרתי את פריציהו וקרטיוו אקים ובניתיה פימי עולם: {יב} למען יירשו את שארית אדום וכל הגוים אשר נקרא שמי עליהם נאם יהנה עשה זאת: {פ} הנה ימים באים נאם יהנה ונגש חורש בקצר ודרה ענבים במלשה הנרע והטיפו הקרים עסיס וכל הגבעות תתמוגגנה: {יד} ושבתי את שבות עמי ישראל ובנו ערים בשמות וישבו ונטעו כרמים ושתו את יינם ועשו גנות ואכלו את פריהם: {טו} ונטעתי על אדמתם ולא ינתשו עוד מעל אדמתם אשר נתתי להם אמר יהנה אלטהיה.

בביאור ההפטרה

ושייכותה לפרשה

{ז} הלא כבני כושיים אתם לי בני ישראל נאם יהנה הלא את ישראל העליתי מארץ מצרים ופלשתיים מכפתור וארם מקיר: **הלא כבני כושיים אתם לי**

לעומקו של מקרא אחרי מות

לפניכם ולא תטמאו פניהם אני יהוה
אלהיכם (יה, ל')

וכך יהיה פירושו:

ולא ינתשו כי לא-תקיא הארץ באשר
לא יעשו עוד מחקות התועבת אשר
נעשו לפניהם.

ואשר על כן מסיימת ההפטרה:

{טו} ונטעתים על אדמתם ולא
ינתשו עוד מעל אדמתם אשר נתתי
להם אמר יהוה אלהיך:

וכפירוש המלבי"ם בסיום ההפטרה:
מאז יהיו כעץ הנטוע במקומו שאי
אפשר לעקרו מאדמתו כן לא ינתשו
עוד מעל אדמתם, כי לא ילכו עוד
בגלות לעולם.

מהרה תתגשם הנבואה לעינינו כן
יהי רצון בב"א.

***

{יד} ושבתי את שבות עמי ישראל
ובנו ערים נשמות וישבו ונטעו כרמים
ולשתו את יינם ויעשו גנות ואכלו את
פריהם:

ומסיימת ההפטרה בפסוק
המשייך אותה לפרשה:

{טו} ונטעתים על אדמתם ולא
ינתשו עוד מעל אדמתם אשר נתתי
להם אמר יהוה אלהיך:

וכמבואר בפרשה כי הארץ מקיאה
את יושביה החוטאים: {כה} ותקיא
הארץ את-ישביה

אבל אתכם לא תקיא הארץ ככתוב:

ולא-תקיא הארץ אתכם בטמאכם אתה
כאשר קאה את-הגוי אשר לפניכם
(יה, כח')

באשר תשמרו את משמרתی ככתוב
בסוף הפרשה:

[ל] ושמרתם את-משמרתתי לבלתי
עשות מחקות התועבת אשר נעשו

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל:

leshem895@gmail.com

